

Mily sajnálatos, hogy nyomdatechnikai okok – a kiadó szegénysége! – miatt ezek az illusztrációk alig élvezhetők, alig láthatók. *Gesztesy* programjában a tanulók a felkínált anyag egyharmadát

maguk választhatják, mindez nem mond ellent a NAT műveltségértelmezésének. A nemzeti kultúra közös többszöröséhez változatlanul egyéni ösvényeken vezet járható út.

(*Horváthné Kiszeli Terézia*: Bábozás. Útmutató pedagógusoknak. Tárogató Kiadó, Bp., 1994. 89 o.

Sárkányok ellen – Fehérlófia. Demonstrációs videokazetta. Kiadja a gödöllői Kerekasztal Színházi Nevelési Központ. Szerk.: *Kaposi László*, 1995.

Tolnai Mária: Dráma és nevelés. Gondolatok a drámapedagógiáról mint tanulási módszerről és a pedagógusképzésben betöltött szerepéről. Korona Kiadó, Bp., '64 o.

Kis Jenőné (Kenesei Éva): Alternatív lehetőségek a zenepedagógiában. Tárogató Kiadó, Bp., 1994. 116 o.

Rézművesné Nagy Ildikó-Sándor Zsuzsa (szerk.): Utak a vizális nevelésben. Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Pedagógiai és Közművelődési Intézet, Miskolc, 1995. 119 o.

Csőregi Éva (szerk.): Jubileumi emlékkönyv. Kiadja a Magyar Rajztanárok Országos Egyesülete, Bp., 1995. 352 o.

Kakuk Jenő-Hauser Zoltán-Szilágyi Erzsébet: Mozgóképkultúra. Szöveggyűjtemény. Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger, 1995. 310 o.

Gesztesy Zsuzsa: Átjárás a köznapi gondolkodás és az esztétikum között. Kemény Gábor Iskolaszövetség, 1995. Az Embernevelés Kiskönyvtára 1. 80 o.)

Trencsényi László

Egy nyugtalanító könyvecskéről

A szerény külsejű füzetecske belső címlapján az adott lap lehangsúlyosabb betűtípusával nyomtatva olvasható, hogy „A kiadvány újrabasznosított papírból készült.” E nem véletlenül hangsúlyosra formált közlésnek itt elvi jelentősége van: a könyvecske középpontjában ugyanis a gazdaságos iskolaüzemeltetés eszméje áll, méghozzá mintegy szerves részeként a környezetbarát üzemeltetésnek. Aki eddig nem gondolt rá, most egyszeriben megértheti, hogy a gazdaságos üzemeltetés eszméje is „zöld” gondolat – ezúttal a szerző öntudatos értelmezésében használva a „zöld” jelzőt.

Aki csak a vitathatóan könnyednek vagy humorosnak szánt cím alapján következtet a tartalomra, az nem is sejti, hogy milyen fontos, hasznos mondani-

valók sorjázhatnak e környezetbarát papírlapokon. Néhányra utalni kívánok a továbbiakban. Előbbre kívánkozik azonban a némileg önkritikus be- és felismerés, nevezetesen, hogy iskoláinkban, nevelési programjainkban, egész nevelői attitűdünkben messze jelentőséggé mögött elmaradva van jelen a környezet és az ember, illetve a környezet és az emberi társulások, közösségek kölcsönhatásos kapcsolatának *aspektusa*. Nem arra gondolok, hogy nem *tanítunk* erről a különböző tantárgyakban, vagy hogy olykor nem rendezünk akció jellegű programokat többnyire a környezetvédelem címszáva alatt e kapcsolat tudatosítására.

Amit nekem ez a könyvecske meglehetősen nyugtalanítóan felismerni segített, azt leginkább egy hasonlattal tud-

nám érzékeltetni. Köztudott, hogy léteznek olyan térhatású filmek, amelyeken a harmadik dimenziót csak az látja, aki előzőleg feltesz egy speciális szemüveget. Nos, én most felismertem, hogy nem viselem állandóan azt a „szemüveget”, amely minden külön erre irányuló erőfeszítés nélkül folytonosan láthatóvá, érzékelhetővé, tudatosná tenné számomra, hogy létezik a valóságnak, egész kapcsolatrendszerünknek ez a bizonyos *ökológiai dimenziója*. Ez a könyvecske arra ébresztett rá, hogy a mindennapi iskolai és – hadd tegyem hozzá, bár nem erről szól a könyv – otthoni életnek minden mozzanata kifejez, megvalósít valamilyen viszonyt a környezetünkhöz és önmagunkhoz. Minden tettünk – tanítja ez a könyvecske – hordozója a testi és lelki egészségünkhöz és környezetünk, embertársaink egészségéhez való viszonyunknak.

Első pillanatra meglepő, hogy a könyvecske, amelynek bölcs „pedellus” narrátora az előszóban azt írja, hogy „Azt figyelgetem kérem szépen, hogy az egyes iskolai cselekvéseink miféle ökológiai következményekkel járnak, meg azt, hogy miként hatnak iskolámra a köröttes (természetes és épített) környezet történései”, azzal kezdi, hogy védelmébe veszi az úgynevezett mániákus villanyoltogató kollégákat, mert – mint írja – „A természetvédelem, illetve a hulladék mellett ugyanis az energia témaköre tűnik a legalkalmasabbnak arra, hogy egy komplex szemléletű környezeti oktatási program épüljön fel rá.” Mert a főslogesen égve hagyott villanylámpa nemcsak a szűkös iskolai költségvetést emészt, hanem a „vészesen fogyasztó földi energiahordozókat” is.

Ennek a könyveskének az a fő érdeme, hogy ezernyi apró mozzanat felidézésével tudatunkba emeli azt, ami némileg elvont, és igen gyakran csak szunnyadó tudás formájában persze ott van mindannyiunk koponyájában. Nevezetesen azt, hogy a környezetünkre

vigyázni kell, mert az egészségünk függ tőle, meg hogy az energiával takarékoskodni kell, mert módfelett drága dolog, és így tovább. Míndezt azonban úgy teszi – és ez benne a pedagógiai telitalálat –, hogy hatalmas íveket rajzol meg a jelentéktelennek tűnő apró emberi cselekedeteitől a földnyi vagy akár kozmikus összefüggésekig: az égve hagyott villanylámpától a Föld energiakészletéig, a csepegve hagyott csaptól a Föld fogyasztó vízkészletéig, az iskolai étrendtől és az iskolai büfének csak a haszonra leső kínálatától nemzedékek túlsúlyossá válásáig. Provokáló, lázító röpirat ez a könyvecske. Azt írja például: „Ha a büfés külső vállalkozó (mind több ilyen eset van), akkor az iskolának az üzemeltetési bérleti szerződésben kell érvényesíteni az egészséges táplálkozással és környezetbarát üzemeltetéssel kapcsolatos elvárásait.” Vagy: „...legyünk következetesek a különféle szénsavas kóliatalkos száműzésében!” Belegondolok: ugyan hány iskolaigazgató keveredne ilyesmi miatt konfliktusba a bérlővel vagy a gyerekekkel? Vagy hányan gondolják-érik úgy, hogy ez is a pedagógiához, tehát az ő kompetenciájukhoz tartozik? Ugye mennyivel egyszerűbb beiktatni egy kötelező osztályfőnöki órát a helyes és egészséges táplálkozásról?

De nemcsak provokál és lázít, ez a „röpirat”, hanem egyszerű pedagógiai tanácsokkal és jó ötletekkel is szolgál különféle, az iskolai környezet alakítását szolgáló komplex projektek szervezésére, az iskolák környezetbarát üzemeltetésére vonatkozóan. Csak egy példát említek itt erre. Külön fejezet foglalkozik a könyvben a hulladékkal. Ki ne küszködne ézzel a problémával az osztályban nap mint nap. A küzdelem győzedelmes befejezését többnyire azonban az jelenti, ha sikerült az utolsó órán a padlóról és netán még a padokból is összeszedetnünk a szemetet, és bedobtatunk a szeméttartóba. Hol tartunk még attól – kérдем kissé pironkodva a

könyv blvstán –, hogy szelektív hulladékgyűjtéssel a hulladékok egy részének újrahasznosítására is gondoljunk? Márpedig ez is pedagógia. Persze – főleg kezdetben – valamivel több odafigyelést igényel, mint mindent egy helyre dobálni. Közben azonban szépen felépül a gyerekekben egy újfajta kultúra, amit még azzal is elősegíthetünk, ha tanulási projektet szervezünk például a hulladék témájában. „A háztartási hulladékok témakörre – írja a könyv – komplex kör-

nyezeti oktatási tematika építhető fel, hiszen kapcsolódási pontja van a nyersanyagkészletekkel, energiával, ipari gyártási folyamatokkal és kibocsátásokkal, a szállítással, közlekedéssel, vizsgálhatók a segítségével globális, regionális és helyi környezeti problémák.”

Ezek után talán felesleges is a jótanács: minden iskola, amelyek súlyt fektet az ökológiai szemlélet érvényesítésére a nevelésben, sok segítséget kaphat ettől a remek kis füzetből.

Megrendelhető az alábbi címen: ÖKO STUDIO 9028 Győr, Vándor u. 9.

(Kalus György: A bezöldült pedellus. Tanácsok, javaslatok az iskolák környezetbarát üzemeltetéséhez. Ökológiai Stúdió Alapítvány, Győr, 1994.)

Hortobágyi Katalin

Az első lépéstől az utolsóig, avagy az afázia komplex logopédiai terápiája

Az afázia a jelenlegi terápiás szemlélet szerint a nyelvi képesség olyan zavara, amely a nyelv tökéletes elsajátítása után az agy verbális kommunikációban szerepet játszó meghatározott területeinek agyi érbetegség vagy baleset következtében előállt károsodása miatt alakul ki. Az eltérő súlyosságú beszéd-, olvasás-, írászavaron kívül a betegség leggyakrabban fennmaradó tünetei a végtagokon észlelhető bénulás vagy érzéskiesés, valamint a látótérzavar, esetleg látótérkiesés.

A magyarországi adatok szerint évi kb. 3-4 ezer olyan új afáziás beteggel kell számolni, akik logopédiai terápiát igényelnek. Az ő rehabilitációjuk a mai napig nincs megoldva. Ennek számos oka van. Az okok közül most talán az egyik legfontosabb szűnt meg, nevezetesen a logopédusok számára elengedhetetlen terápiás anyag hiánya. A legtöbb logopédus ugyanis azért ódkodott az ilyen betegekkel való foglalkozástól, mert nem állt rendelkezésére magyar nyelvű segédanyag. Ezt az igényt felismerve szü-

letett meg *Hegy Ágnes*: Afáziaterápiák. Javaslat az afázia kognitív nyelvi terápiájára és *Cseh Katalin-Hegy Ágnes*: Gyakorlatok az afázia kognitív nyelvi terápiájához című könyve.

Az elsőként említett mű elméleti összeállítás, amely két részből áll. Az első részben a szerző áttekinti az eddigi terápiás elméleteket (a didaktikus, behaviorista, stimuláló, pragmatikus, neoklasszikus, neurolingvisztikai, kognitív és neuropszichológiai terápia iskolái) azok előnyeivel és hátrányaival egyaránt, valamint kiegészíti azokat kritikai megjegyzéseivel is.

A második részben ismerteti a szerző a globális afáziásoknál alkalmazott saját terápiás eljárást, amelyet több éves klinikai gyakorlata során dolgozott ki. Célja a zavart nyelvi képesség újbóli felépítése a beteg kognitív képességeinek tudatos mozgósításával. Ebben központi szerepe van az olvasás és írás funkcióinak. A terápia több, egymásra épülő szakaszra bontható: aktívizáló szakasz, szindrómaspecifikus gya-